

# ПРАВА

## НА АКЦИОНЕРИТЕ НА „ВФ АЛТЪРНАТИВ“ АД

В зависимост от съдържанието си, правата по акцията могат да бъдат обособени в две основни групи:

### 1. ИМУЩЕСТВЕНИ

- А. право на дивидент;
- Б. право на ликвидационен дял ;
- В. право на записване на нови акции при увеличаване капитала на дружеството;

### 2. НЕИМУЩЕСТВЕНИ

#### 2.1. УПРАВИТЕЛНИ:

- А. право на участие в управлението ;
- Б. право на глас ;
- В. право да избира и да бъде избран в органите на управление на дружеството;

#### 2.2. КОНТРОЛНИ:

- А. право на публична информация ;
- Б. право да се иска назначаване на дипломиран експерт-счетоводител ;
- В. право на защита на членството ;
- Г. право на отмяна решенията на общото събрание ;

**1.А. Право на дивидент, съразмерен на номиналната стойност на акцията** (чл.181, ал. 1 от ТЗ). Това е най-важното имуществено право на акционера, изразяващо се в правото да се получи част от чистата (балансовата) печалба на дружеството. Тази част е съразмерна на участието му в капитала на акционерното дружество. Правото на дивидент се превръща в конкретно облигационно право на вземане на акционера към дружеството при наличието на следните предпоставки:

1. изтичане на финансовата година;
2. реализиран положителен финансов резултат (печалба);
3. приемане на годишния финансов отчет на дружеството от общото събрание;
4. според проверения и приет годишен финансов отчет, чистата стойност на имуществото, намалена с дивидентите и лихвите, подлежащи на изплащане, е не по-малка от сумата на капитала на дружеството, фонд "Резервен" и другите фондове, които дружеството е длъжно до образува по закон или устав;

5. приемане на решение на общото събрание на акционерите за разпределяне на реализираната печалба под формата на дивидент.

Чл. 115в, ал. 1 от ЗППЦК въвежда още една, допълнителна предпоставка при публичните дружества. Правото да получат дивидент имат само лицата, вписани в регистрите на Централен депозитар като акционери на дружеството на 14-тия ден след деня на общото събрание, на което е приет годишния финансов отчет и е взето решение за разпределяне на печалбата.

Съгласно чл.10 от ЗДСИЦ, дружеството със специална инвестиционна цел разпределя като дивидент не по-малко от 90 на сто от печалбата за финансовата година, определена по реда на ал. 3 и при спазване на изискванията на чл. 247а от Търговския закон. Дивидентите се изплащат в срок 12 месеца от края на съответната финансова година. Печалбата за разпределение е финансовият резултат (счетоводна печалба/загуба), коригиран както следва:

1. увеличен/намален с разходите/приходите от последващи оценки на недвижими имоти;

2. увеличен/намален със загубите/печалбите от сделки по прехвърляне на собствеността върху недвижими имоти;

3. увеличен/намален в годината на прехвърляне на собствеността върху недвижими имоти с положителната/отрицателната разлика между:

а) продажната цена на недвижимия имот, и

б) сумата от историческата цена на недвижимия имот и последващите разходи, довели до увеличение на балансовата му сума;

4. увеличен/намален със загубите/печалбите от продажби, отчетени в годината на сключване на договори за финансов лизинг;

5. увеличен/намален в годината на изтичане на срока на договора за финансов лизинг с положителната/отрицателната разлика между:

а) прихода от продажбата на недвижимия имот, вписан в началото на срока на договора за финансов лизинг, и

б) сумата от историческата цена на недвижимия имот и последващите разходи, довели до увеличение на балансовата му сума.

Разходите по изплащане на дивидента са за сметка на Дружеството. Правото на дивидент се погасява с обща 5-годишна давност.

**1.Б. Право на ликвидационен дял, съразмерен на номиналната стойност на акцията** (чл. 181, ал. 1 от ТЗ). Това е основно неотменимо имуществено право на акционера, чието упражняване предполага прекратено дружество. По същността си това е вземане, което има за предмет определена парична сума, а ако не се накърняват интересите на кредиторите на дружеството и има съгласие между акционера и дружеството, ликвидационният дял може да бъде и в натура. Докато съществува дружеството, това право е в латентно състояние, само потенциална възможност, която влиза в съдържанието на членственото правоотношение. За разлика от правото на дивидент, правото на ликвидационен дял като конкретно облигационно право, зависи само от наличието на остатъчно чисто имущество след удовлетворяване на кредиторите на прекратеното дружество. Право на ликвидационен дял имат само лица, които са акционери на дружеството към момента на неговото прекратяване. Вземанията, които акционерът има към дружеството не са част от ликвидационния му дял. Предпоставките за упражняване правото на ликвидационен дял са следните:

1. прекратяване на дружеството;
2. удовлетворяване (обезпечаване) на дружествените задължения;
3. изтичане на 6-месечен срок от обявяване на поканата до кредиторите на дружеството в търговския регистър.

ЗППЦК в чл. 111, ал. 4 съдържа едно специално правило, различно от общия режим по Търговския закон, което касае акциите, издавани от публични дружества – публичното дружество не може да издава привилегировани акции, даващи право на допълнителен ликвидационен дял.

**1.В. Право на записване на част от новите акции при увеличаване капитала на дружеството, съразмерна на притежаваните акции до увеличаването.** Общата уредба на това право се съдържа в чл. 194 от ТЗ. Специалният режим относно публичните дружества се съдържа в чл. 112 и следващите членове от ЗППЦК и съдържа доста съществени отклонения от общите правила.

При увеличаване на капитала на публично дружество всеки акционер има право да придобие акции, които съответстват на неговия дял в капитала преди увеличението. За разлика от общия режим по ТЗ, това важно имуществено право на акционерите на публични дружества не може да отпадне или да бъде ограничено по решение на общото събрание на акционерите, нито може да бъде изключено или ограничено по решение на управителния орган на дружеството.

При увеличаване на капитала на публично дружество чрез издаване на нови акции задължително се издават права. Тези права представляват безналични ценни книжа, даващи право за записване на определен брой акции във връзка с взето решение за увеличаване на капитала на публично дружество. Срещу всяка съществуваща акция се издава едно право, като стойността на правото не е задължително да бъде равна на номиналната или емисионната стойност на една акция. Издаването и разпореждането с права има сила след вписване в Централен депозитар.

Прехвърлянето на правата се извършва само на регулиран пазар. Регулираният пазар, на който са приети за търговия акциите на публичното дружество, е длъжен да допусне до търговия издадените от дружеството права. Срокът за прехвърляне на правата не може да бъде по-кратък от 14 дни и по-дълъг от 30 дни, а срокът за записване на акции от новата емисия е най-малко 30 дни, като началото му съвпада с началото на срока за прехвърляне на правата, а краят му е най-малко 15 работни дни след изтичане на срока за прехвърляне на правата.

Правото да участват в увеличението на капитала имат лицата, придобили акции най-късно 14 дни след датата на решението на общото събрание за увеличаване на капитала, а когато решението се взема от управителния орган – най-късно 7 дни след датата на обнародване на съобщението за публично предлагане.

Капиталът на акционерно дружество може да бъде увеличен и чрез капитализиране на част от печалбата, като редът за това е уреден в чл. 197 от ТЗ. Специалните разпоредби относно публичните дружества се съдържат в ЗППЦК.

Член 6, ал.7 от Закона за дружествата със специална инвестиционна цел изрично предвижда обаче че за АДСИЦ увеличение на капитала по реда на чл.197 от Търговския закон не се допуска.

**2.1.А. Правото на участие в управлението на дружеството** е лично и неотменимо право на всеки акционер. То зависи само от притежаването на акции от капитала на дружеството, а не от броя на притежаваните акции. Правомощията, включени в това право са:

- акционерът да получава свободен достъп до информацията, свързана със свикване на общо събрание на акционерите на дружеството и респективно да участва в него;

- да поставя въпроси, да изказва мнения и да прави предложения пред общото събрание на акционерите.

Това право може да се упражнява лично или чрез представител. Пълномощното за представляване на акционер в общото събрание на акционерите на публично дружество трябва да бъде за конкретно общо събрание, да е изрично, нотариално заверено и да има минималното съдържание, определено с наредба. Преупълномощаването с права, както и пълномощното, дадено в нарушение на гореупоменатите правила, е нищожно. Образец на такова пълномощно се публикува за всяко общо събрание на акционерите.

**2.1.Б. Правото на глас** (чл. 181, ал. 1 от ТЗ) е най-важното управително право на акционерите. Чрез него те участват в приемането на решения на общото събрание на акционерите по всички въпроси, включени в дневния ред. Възникването на правото на глас в публично дружество предпоставя изпълнение на задължението на акционера за изплащане на емисионната стойност на акцията (чл.111, ал.1 от ЗППЦК). Друго изискване за възникване на правото на глас е дружеството, съответно увеличението на капитала на дружеството, да бъдат вписани в търговския регистър.

Правото на глас в публично дружество се упражнява от лица, които са вписани в Централния депозитар като акционери най-късно 14 дни преди датата на общото събрание на акционерите на дружеството – чл. 115б, ал. 1 от ЗППЦК.

За да се конкретизира кръгът от акционери с право на глас, ЗППЦК задължава регулирания пазар, на който се търгуват акциите на публичното дружество, незабавно след получаване на поканата за свикване на общо събрание да оповести последната дата за сключване на сделки с тези акции, в резултат на които приобретателите им ще могат да упражнят право на глас в съответното общо събрание – чл.115в, ал.3 от ЗППЦК. Тази дата не може да бъде след 14-я ден преди датата на общото събрание.

Съгласно чл. 223а, ал.1 от ТЗ акционери, които повече от три месеца притежават акции, представляващи поне 5 на сто от капитала на дружеството, могат след обявяване в търговския регистър или изпращане на поканата да включат и други въпроси в дневния ред на общото събрание. Не по-късно от 15 дни преди откриването на общото събрание лицата по ал. 1 представят за обявяване в търговския регистър списък на въпросите, които ще бъдат включени в дневния ред и предложенията за решения. С обявяването в търговския регистър въпросите се смятат включени в предложениия дневен ред. Най-късно на следващия работен ден след обявяването акционерите представят списъка от въпроси, предложенията за решения и писмените материали по седалището и адреса на управление на дружеството. Обстоятелството, че акциите са притежавани повече от три месеца, се установява с декларация.

Всяка акция дава право на един глас. Публичното дружество не може да издава акции с право на повече от един глас – чл. 111, ал. 4. Ако собствениците на акцията или акциите са повече от един, те упражняват правото на глас заедно, като определят пълномощник – чл. 177 от ТЗ.

ЗППЦК изрично предвижда възможността за прехвърляне правото на глас отделно от акцията в три хипотези – чл. 146, ал. 1, т. 2, 3 и 6:

- т. 2 – чрез сключване на писмено споразумение, с което се прехвърля временно правото на глас;

- т. 3 – при права на глас, свързани с акции, предоставени като обезпечение на лицето, при условие че може да контролира правата на глас и изрично е декларирало намерението си да ги упражнява;

- т. 6 – правото на глас може да се упражнява и от лице, в което е депозирана акцията/акциите.

Необходимо е прехвърлянето на правото на глас да се впише в Централен депозитар. Във всички тези хипотези то се упражнява от лице, различно от акционера от свое име.

**2.1. В. Правото да избира и да бъде избран в управителните органи на дружеството** е имплицитно включено в правото на глас и правото на участие в управлението.

**2.2.А. Правото на публична информация** е лично и неотменимо контролно право на всеки акционер, което не може да бъде ограничено с разпоредба на устав или по решение на управителен орган или общото събрание на дружеството. Общо, правото е формулирано в чл. 224 от ТЗ, съгласно който всеки акционер има право на сведения – т.е. има право да преглежда всички писмени материали, свързани с дневния ред на свиканото общото събрание и да получава тези материали при поискване безплатно. Писмените материали трябва да бъдат поставени на разположение на акционерите най-късно до датата на обявяването или изпращане на поканите за свикване на общото събрание.

В правото на информация е включена и още една възможност – акционерите имат право да получат протоколите и приложенията към тях от минали общи събрания, които дружеството е длъжно да пази – чл. 232, ал. 5 от ТЗ.

Акционерите на публично дружество имат и допълнителни права:

- право на достъп до регистрите на Централния депозитар чрез негов член само относно информацията, свързана с притежаваните от него финансови инструменти, и със сделки с финансови инструменти, по които той е страна. Централният депозитар, както и неговите членове, не могат да откажат услугите по изречение първо – чл.133, ал.1 от ЗППЦК;

- членовете на управителните и контролните органи, както и прокуристът на дружеството са длъжни да отговарят вярно, изчерпателно и по същество на въпроси на акционерите, задавани на общото събрание, относно икономическото и финансовото състояние и търговската дейност на дружеството, освен за обстоятелства, които представляват вътрешна информация;

- публичното дружество публикува протокола от общото събрание на своята интернет страница в срок три работни дни от провеждането на събранието – чл. 117, ал. 3 от ЗППЦК;

- публичното дружество е длъжно да разкрива публично годишния

финансов отчет за дейността си в срок до 90 дни от завършването на финансовата година – чл. 100н, ал.1 от ЗППЦК;

- публичното дружество е длъжно да разкрива публично 6-месечен финансов отчет за дейността си, обхващащ първите 6 месеца от финансовата година, в срок до 30 дни от края на шестмесечието - чл. 100о, ал.1 от ЗППЦК;

- публичното дружество е длъжно да разкрива публично уведомление за финансовото си състояние в срок до 30 дни от края на първо, трето и четвърто тримесечие - чл. 100о<sup>1</sup>, ал.1 от ЗППЦК;

- когато акциите на публичното дружество се търгуват на регулиран пазар на ценни книжа, то уведомява и представя информацията, която подава на Комисията за финансов надзор и на регулирания пазар в същите срокове.

**2.2.Б. Правото да се иска назначаване на експерт-счетоводители от съда, ако такива не са били избрани от общото събрание на акционерите** – чл. 249, ал. 1 от ТЗ е лично и неотменимо право на всеки акционер, което не зависи от упражняване правото на глас. Това право може да бъде упражнено от всеки отделен акционер, както и от Съвета на директорите, съответно от управителния или надзорния съвет, ако общото събрание не е избрало експерт-счетоводители до изтичане на календарната година.

**2.2.В. Правото на защита на членството** е уредено в чл. 71 от ТЗ. Всеки член на дружеството, може с иск пред окръжния съд по седалището на дружеството да защити правото на членство и отделните членствени права, когато бъдат нарушени от органи на дружеството. В закона не е предвиден срок, в рамките на който искът следва да бъде предявен.

**2.2.Г. Правото на отмяна решенията на общото събрание на дружеството** е уредено в чл. 74 от ТЗ. Всеки акционер може да предяви иск пред окръжния съд по седалище на дружеството за отмяна решението на общото събрание, когато то противоречи на повелителните разпоредби на закона или на устава. Искът се предявява срещу дружеството.

Искът се предявява в 14-дневен срок от деня на събранието, когато ищецът е присъствал или когато е бил редовно поканен, а в останалите случаи – в 14-дневен срок от узнаването, но не по-късно от 3 месеца от датата на общото събрание.

Всеки друг акционер може да встъпи в делото и да поддържа иска дори и ищецът да се откаже от него или да го оттегли.